

inhoud

Woord vooraf	2
1 Inleiding	3
1.1 Wat is rouwen?	3
1.2 Maatschappelijke opvattingen	3
1.3 Wat kan helpen?	4
2 Rouwzorg binnen de regio	4
2.1 Individuele rouwbegeleiding	4
2.1.1 Forum Palliatieve Zorg	4
2.1.2 Rouwtherapeuten	5
2.1.3 Rouwbegeleiding in centra	5
2.1.4 Stichting tegen Kanker	11
2.2 Praat- en lotgenotengroepen	11
3 Rouwzorg volgens doelgroep, niet regiogebonden	13
4 Online rouwzorg	15
5 Literatuur over rouw	16

Woord vooraf

In de palliatieve zorg staat de zorg voor de mens en zijn omgeving centraal. Na een overlijden houdt deze zorg niet op, maar er treedt een verschuiving op van de zorg voor een persoon naar de zorg voor de rouwende omgeving van die persoon.

Mensen vinden bij een overlijden meestal steun bij familie en vrienden. Soms is deze mogelijkheid er niet en weet men niet waar of bij wie men tijdens het rouwproces terecht kan.

In deze situatie kan de brochure “Rouwzorg regio Brussel-Halle-Vilvoorde” hulp bieden. De brochure wil een leidraad geven aan zowel familieleden van patiënten, mantelzorgers, maar ook aan hulpverleners die met rouw worden geconfronteerd. We geven daarom een overzicht van sociale voorzieningen voor rouw zowel binnen als buiten de regio Brussel-Halle-Vilvoorde. We hebben ervoor gekozen om deze brochure te richten tot mensen in een rouwproces na een periode van ziekte. Er zijn een aantal gespecialiseerde hulpverleningsinitiatieven voor mensen die een naaste verloren n.a.v. plotse overlijdens zoals verkeersongeluk en suïcide. Mocht u hierover meer informatie willen, kan u contact met ons opnemen zodat wij u naar deze instanties kunnen verwijzen.

Deze brochure is tot stand gekozen op basis van eigen gegevens en van de bestaande brochure (editie 2007). Het is van belang hierbij te vermelden dat de brochure slechts een basisoverzicht geeft en een tijdsopname is. De brochure zal regelmatig herzien en herdrukt worden als er nieuwe voorzieningen ontstaan, zodat u steeds beschikt over de meest correcte gegevens die u nodig hebt. Indien u nog meer gedetailleerde informatie wenst kan u zich steeds richten tot het Forum Palliatieve Zorg.

1 Inleiding

1.1 Wat is rouwen?

Rouw kan omschreven worden als het proces van alles wat u ervaart wanneer u iemand verliest met wie u een band heeft. Het gaat om een uniek gebeuren, dat voor iedereen verschillend is. Op rouwen kan u geen termijn zetten. Sommige mensen hebben meer tijd nodig dan anderen.

Rouw wordt door een sociale context beïnvloed. Iedereen, ook de overledene, maakt deel uit van een sociaal netwerk. Familie, geloof, opvoeding, onderwijs, cultuur,... bepalen mee de verliesverwerking. Dit netwerk kan als ondersteunend, maar soms ook als hinderend ervaren worden.

1.2 Maatschappelijke opvattingen

Er bestaan een aantal maatschappelijke opvattingen in verband met rouwen die niet altijd kloppen:

- *Een rouwproces wordt gekenmerkt door welbepaalde, algemeen voorkomende reacties.*

Het verschil in reacties is veel groter dan de gelijkenissen. Een aantal reacties komen bij veel mensen in het rouwproces voor (vb. verdoving, verdriet, kwaadheid). Toch betekent het ontbreken ervan niet dat het om een 'verkeerd' rouwproces zou gaan.

- *Een rouwproces verloopt volgens een vast patroon.*

Een rouwproces verloopt eerder volgens pieken en dalen. Soms lopen gevoelens ook allemaal door elkaar.

- *Aanvankelijk ervaart men het ergste verdriet en dan wordt het minder.* Bepaalde gelegenheden zoals feestdagen, sterfdatum, een toevallige ontmoeting kunnen opeens weer verdriet bezorgen. De felheid van de emoties kunnen op dat moment soms overdonderend zijn, doch komen ze bij heel wat rouwendenden voor en maken deel uit van een rouwproces, ook nog een hele tijd nadien.

- *Men 'moet' rouwen en na een tijd de band met de overledene doorsnijden.*

Veel met verlies bezig zijn, betekent niet noodzakelijk een betere verwerking. Ook niet te veel bezig zijn met het geleden verlies kan helpend zijn. Dit werkt voor iedereen anders. Sommigen blijven de band met de overledene heel lang of zelfs voor altijd bewaren. Dit wil niet zeggen dat het verlies niet goed verwerkt is.

- *Rouwen gaat enkel gepaard met negatieve gevoelens.*

Dit klopt niet. In een rouwproces kan men ook positieve gevoelens ervaren (vb. opgelucht zijn dat het lijden voorbij is). Deze worden door de omgeving echter niet altijd aanvaard.

- *Na een tijd moet u over het verlies heen komen.*

Een verwerkingsproces heeft geen welbepaalde tijdsduur. De tijd die iemand nodig heeft om een verlies te verwerken verschilt sterk van persoon tot persoon. Toch kan het gebeuren dat de omgeving vindt dat het rouwproces al voorbij moet zijn; dit kan ontmoedigend werken voor degene die nog verdriet en pijn om het verlies ervaart.

1.3 Wat kan helpen?

Of iemand iets als ondersteunend ervaart, heeft veel te maken met wat die persoon als steun ziet en waar die zich goed of getroost bij voelt. Wat de ene als steun ervaart kan door de ander als zinloos ervaren worden.

Daar rouwen veel tijd en energie kan vragen, is het belangrijk dat de rouwende goed voor zichzelf zorgt.

Enkele suggesties:

- Geef en/of neem de tijd om te rouwen.
- Rouw (of laat iemand rouwen) op uw (zijn/haar) eigen manier.
- Luister tijdig naar de signalen van uw lichaam en waak over uw gezondheid.
- Tracht contacten die begrip en steun brengen te behouden. Indien u weinig steun ervaart en het gevoel hebt dat u op eigen kracht niet meer verder kan, kan u de hulp inroepen van een deskundige. Dit is geen teken van schande of mislukking, maar een nieuwe stap in uw rouwproces.

2 Rouwzorg binnen de regio

2.1 Individuele rouwbegeleiding

Individuele rouwbegeleiding beschouwen we als de rouwbegeleiding aan personen die door om het even welke reden in rouw zijn.

2.1.1 Forum Palliatieve Zorg

Het Forum Palliatieve Zorg is het netwerk voor palliatieve zorg in de regio Brussel-Halle-Vilvoorde. Iedereen kan er terecht voor vragen over palliatieve

zorg, maar ook over rouw. Nabestaanden kunnen bij de psycholoog terecht voor één of enkele ondersteunende gesprekken maar er worden geen langdurige rouwbegeleidingen gedaan. In het geval iemand een langdurige begeleiding wenst, zal de psycholoog samen met die persoon kijken naar welke instantie best doorverwezen kan worden (vb. Centrum voor Algemeen Welzijnswerk, lotgenotengroep of privé therapeut). Neem contact op met de psycholoog van het Forum Palliatieve Zorg op 02/456 82 09.

Hulpverleners die ondersteuning wensen in moeilijke begeleidingen of die zelf met vragen rond rouw zitten naar aanleiding van een begeleiding, kunnen eveneens beroep doen op het Forum Palliatieve Zorg. In de zorg voor de zorgende kunnen palliatief supportteams, thusequipes eerste en tweede lijn, teams woonzorgcentra en teams van instellingen voor mensen met een beperking een beroep doen op intervisie vanuit het Forum Palliatieve Zorg. Vanuit concrete begeleidingen van patiënten, gasten, bewoners in palliatieve zorg kunnen teamleden hun ervaringen delen, mekaar beluisteren en werken naar kwaliteitsverbetering van hun zorg. Het onderscheid tussen persoonlijke rouw en het begeleiden van rouwenden is een blijvend aandachtspunt.

Ook individuele hulpverleners in de palliatieve zorg kunnen terecht bij iemand van de werkgroep rouw. Professionals met jarenlange werkervaring geven consult over werkgerelateerde vragen en moeilijkheden, eigen aan het domein van levenseindezorg.

Voor verdere inlichtingen neemt u contact op met de coördinator rouw: 02/456 82 07.

2.1.2 Rouwtherapeuten

Er zijn in de regio een aantal therapeuten die ervaring hebben in rouwbegeleidingen.

Neem contact op met de psycholoog van het Forum Palliatieve Zorg als u op zoek bent naar een privé therapeut.

2.1.3 Rouwbegeleiding in centra

2.1.3.1 Centra Geestelijke Gezondheidszorg (CGG)

Een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) begeleidt mensen tijdens hun rouwproces. Het is vooral belangrijk te voorkomen dat rouwen geen chronisch probleem wordt. De hulpverlening in een CGG gebeurt

tijdens consultaties. Er is dus geen opname of verblijf. U kan ofwel doorverwezen worden door een hulpverlener of u kan op eigen initiatief een afspraak maken. In een CGG zijn er meestal aparte teams voor volwassenen, ouderen en voor kinderen/jongeren. Elk team bestaat uit één of meerdere psychiaters, psychologen en maatschappelijk werkers.

Men hanteert er een lage financiële drempel om iedereen toegang te kunnen garanderen. De loon- en werkingskosten van de CGG's worden grotendeels door de Vlaamse Overheid gefinancierd. De cliënten betalen slechts een beperkte bijdrage, aangezien de CGG net bijzondere aandacht hebben voor sociaal en financieel zwakkeren.

Voor een CGG in uw buurt kan u zich wenden tot onderstaande centra, die bevoegd zijn voor de regio Brussel-Halle-Vilvoorde. U kan tevens ook via volgende website een lijst vinden met een overzicht van alle centra: www.zorg-en-gezondheid.be en selecteer: *Zorgaanbod > Geestelijke gezondheidszorg > Centra voor geestelijke gezondheidszorg.*

Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Algemene website: www.cgg-brussel.be

Deelwerkingen:

- Brussel
Papenvest 78
02/511 06 60
devest@cgg-brussel.be
- Oudergem
Triomflaan 74
02/640 93 02
oudergem@cgg-brussel.be
- Sint-Jans-Molenbeek
Ninoofsesteenweg 120
02/412 72 10
west@cgg-brussel.be
- Vorst
Van Volxemlaan 169
02/344 46 74
zuid@cgg-brussel.be
- Sint-Pieters-Woluwe
Roger Vandendriesschelaan 11
02/771 92 03
oost@cgg-brussel.be
- Laken
Houba de Strooperlaan 136
02/478 90 90
houba@cgg-brussel.be

Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg Vlaams Brabant

CGG Ahasverus: www.ahasverus.be

Deelwerkingen:

- Asse: Advies- en begeleidingscentrum (ABC)
Muurveld 38
02/452 52 94
asse@ahasverus.be
- Grimbergen: CGG Aeneas
Ruwaal 12
02/269 90 33
grimbergen@ahasverus.be
- Halle: CGG De Poort
A. Demaeghtlaan 51
02/356 99 30
halle@ahasverus.be
- Vilvoorde: Therapiecentrum
H. Consciencestraat 16
02/253 19 00
vilvoorde@ahasverus.be

CGG Passant: www.passant.be

- Halle
Beertsestraat 21
02/361 21 28
info.halle@passant.be
- Dilbeek
Ninoofsesteenweg 358
02/569 19 10
info.dilbeek@passant.be

2.1.3.2 Centra Algemeen Welzijn (CAW)

Een CAW staat open voor mensen met vragen en problemen rond het "zijn": relaties, persoonlijke problemen, praktische problemen, financiële of materiële problemen,.... Een CAW helpt eveneens met het bieden van informatie, opvang, praktische hulp, crisishulp en psychosociale begeleiding. Samen met een CAW-hulpverlener wordt er naar een oplossing gezocht of de hulpverlener kan u doorverwijzen naar andere diensten.

Specifiek in verband met rouw biedt het CAW ondersteuning en begeleiding aan nabestaanden, informatie en advies betreffende praktische en juridische zaken en eventuele verwijzing naar gespecialiseerde diensten.

Contact opnemen is zeer eenvoudig, want het CAW heeft een lage drempel, is vlot bereikbaar, er zijn geen wachtlijsten en de eerste hulp is gratis. De hulpverlening is vertrouwelijk en vrijwillig. Elk CAW heeft één

of meer algemene onthaalpunten in een regio, waar iedereen terecht kan ongeacht of het probleem van materiële, psychologische, relationele of puur praktische aard is.

Voor meer informatie en openingsuren kan u terecht op de website www.caw.be of onderstaande adressen:

Centra Algemeen Welzijn (CAW)

www.caw.be

CAW Brussel – www.cawbrussel.be

Etterbeek
Triomflaan 32
02/629 23 45

Brussel centrum
Grétrystraat 1
02/227 02 00

Brussel noord
Antwerpselaan 34
02/502 66 00

Molenbeek
Mommaertstraat 22
02/414 24 23

Anderlecht
Aumalestraat 7
02/521 29 22

CAW Halle Vilvoorde
www.cawhallevilvoorde.be
onthaal@cawhallevilvoorde.be

Tervuren
Kasteelstraat 5
02/613 17 00

Sint-Pieters-Leeuw
Fabriekstraat 1
02/613 17 02

Lennik
Frans van der Steenstraat 6
02/613 17 00

Dilbeek
Itterbeeksestraat 210
02/613 17 00

Halle 1
Deken Michielsstraat 48
02/613 17 00
Halle 2
Brusselsesteenweg 127

Asse
Poverstraat 75 B48
02/613 17 00

Merchtem
Gasthuisstraat 17
02/613 17 00

Meise
Godshuisstraat 33
02/613 17 02

Vilvoorde
Jean-Baptiste Nowélei 33
02/613 17 00

2.1.3.3 deMens.nu

HuisvandeMens zijn vrijzinnige organisaties die verspreid zijn in alle Vlaamse provincies. Deze organisaties zijn beter gekend als de vroegere Centra Morele Dienstverlening (CMD). Het zijn deelverenigingen van de overkoepelende organisatie deMens.nu of de vroegere “Unie Vrijzinnige Verenigingen” (UVV). Worstelt u met een moreel probleem of bent u in een problematische situatie terecht gekomen? Dan kan u via een Huis Van De Mens op morele bijstand rekenen. In elk centrum kan u terecht met vragen en problemen in verband met rouw. Morele consulenten staan klaar om u verder te helpen.

U kan er verder terecht voor informatie, documentatie en vorming over morele dienstverlening, de welzijnssector en aanverwante thema's. Morele dienstverlening wordt verstrekt op eigen initiatief en vanuit respect voor uw overtuiging en eigenheid. De morele dienstverlening is volledig gratis.

Voor meer informatie kan u terecht op volgende website:

www.demens.nu (selecteer deMens.nu > Contactgegevens huisvandeMens) of één van onderstaande adressen:

**huisvandeMens
Brussels Hoofdstedelijk Gewest**

Saintelettesquare 17
1000 Brussel
02/242 36 02
brussel@deMens.nu
of jette@deMens.nu

**huisvandeMens
Vlaams Brabant**

Frans Geldersstraat 23
1800 Vilvoorde
02/253 78 54
vilvoorde@deMens.nu

Molenborre 28-02
1500 Halle
02/383 10 50
halle@deMens.nu

DeMens.nu heeft ook een eigen vrijzinnig rouwbegeleidingsproject voor kinderen en jongeren: de sokken van de olifant. Met materiaal zoals een troostkoffer of koestertas wordt getracht uiting te geven aan de gevoelens van kinderen en jongeren. Dit materiaal kan kosteloos ontleend worden. Ook de begeleiding is gratis. Op de website is verder informatie te vinden over rouwen bij kinderen van verschillende leeftijdsgroepen.

Alle info is te vinden op de website www.desokkenvandeolifant.be

2.1.3.4 Jongeren Advies Centra (JAC)

De JAC is het jongerenaanbod van het CAW. Jongeren tussen 12 en 25 jaar kunnen er terecht voor gratis informatie, advies of hulp. Ook langere begeleidingen zijn mogelijk.

JAC Brussel

Grétrystraat 1
1000 Brussel
02/227 02 00

JAC Vlaams-Brabant

Alle deelwerkingen zijn bereikbaar
via 02/613 17 02

Tervuren
Kasteelstraat 5
Asse
Asphaltcosite 20
Vilvoorde
JB Nowélei 33
Halle
Leide 3

2.1.4 Stichting tegen Kanker

De Stichting tegen Kanker heeft als missie wetenschappelijk onderzoek te steunen, patiënten en families te begeleiden en te helpen bij de preventie van kanker. Bij de Stichting tegen Kanker kunnen nabestaanden van kankerpatiënten ook terecht bij een psycholoog voor een kortdurende rouwbegeleiding (maximaal 6 consultaties) tot 2 jaar na overlijden van de patiënt. Aanvragen tot begeleiding kunnen online gebeuren via www.kanker.be/aanvraag-psychologische-begeleiding of via de Kankerfoon 0800/15 800.

Op de website van de Stichting kunnen ook privé psychologen opgezocht worden voor begeleiding.

2.2 Praat- en lotgenotengroepen

Ouders van overleden kinderen

De zelfhulpgroep 'Ouders van een Overleden Kind' vzw ontstond in 1983, met als doel om ouders die in gelijk welke omstandigheid een kind verliezen, een helpende hand te reiken en hen bij te staan in de verwerking van het immense verlies.

De groep medewerkers bestaat uit vrijwilligers die eenzelfde ervaring delen, namelijk zelf een kind verloren hebben en dus uit ervaring weten wat dit kan betekenen.

Plaats: Sint-Catharina, Billaststraat 35 (naast pastorie), 1820 Steenokkerzeel (Humelgem)

Wanneer: maandelijkse bijeenkomsten

Contact: Rachel Storms

016 56 37 62

rachel.storms@skynet.be

Werking voor weduwen en weduwnaars – gezinspastoraal Brussel

Vrouwen en mannen die recent - minder dan drie jaar - hun levenspartner verloren, kunnen terecht in de verwerkingsgroepen van Gezinspastoraal. Er zijn twee opeenvolgende sessies gespreid over twee jaar. De eerste sessie bestaat uit tien bijeenkomsten; de tweede uit acht. Daarin wordt actief

gewerkt aan het rouwproces en aan het zoeken naar een nieuwe visie op de toekomst. Wie het rouwproces heeft doorgemaakt kan daarnaast terecht in de praatgroep. Twee keer per jaar is er een gezamenlijke ontmoetingsavond voor mensen uit alle groepen en voor hen die eerder aan deze groepen deelnamen. De sessies worden begeleid door ervaringsdeskundige weduwen en vinden plaats in het Missiehuis van Scheut te Anderlecht. Een wegbeschrijving wordt toegestuurd bij de inschrijving.

Contact: Gezinspastoraal Brussel
Vlasfabriekstraat 14, 1060 BRUSSEL
02/533 29 30
greta.teirlinck@ccv.be
Website: www.gezinspastoraal.be

Weduwen en weduenaars vzw

De vereniging Weduwen en Weduenaars wil vrijwillig en belangeloos weduwen en weduenaars (geen gescheidenen of ongehuwden) uit het Vlaamse landsgedeelte samenbrengen, hun belangen verdedigen en steun verschaffen. De vereniging wil aan weduwen en weduenaars de kans geven elkaar te ontmoeten, ervaringen uit te wisselen en zich te ontspannen. De vereniging Weduwen en Weduenaars organiseert in elke Vlaamse provincie ontmoetings- en ontspanningsdagen waarop ook de kinderen welkom zijn. Op plaatselijk vlak worden wekelijks bijeenkomsten en activiteiten georganiseerd.

Afdeling Brussel
Contactpersoon: Agnes De Groote
Samenkomsten: Seniorencentrum, Leopoldstraat 25, 1000 Brussel
02/426 81 54, gerda.seniorencentrum@gmail.com

Afdeling Vilvoorde
Contactpersoon: Willy Van Rensbergen
Samenkomsten: Brasserie 't Stroppelleke, Rooseveltlaan 95, 1800 Vilvoorde
0486/67 71 83

Rouwgroep CGG Passant

De rouwgroep 'Wat nu? Leven na verlies' is bedoeld voor 50-plussers wier partner langer dan 6 maanden geleden overleden is. De groep bestaat uit 8 maandelijkse bijeenkomsten van anderhalf uur op donderdagnamiddagen.

De bijeenkomsten hebben plaats te Haacht.

Contact: Kim Lambeets
016/60 99 99
www.passant.be

Kübler-Ross Vlaanderen

De Elisabeth Kübler-Ross Werking Vlaanderen is een vrijwilligersorganisatie die in 1988 werd opgericht. EKR is een vereniging van goed opgeleide vrijwilligers die zich inzetten voor mensen die met een verlieservaring worden geconfronteerd. De vrijwilligers bieden steun in het omgaan met emoties, gevoelens en situaties die bij het rouwproces horen. Ze hebben ook zelf te maken gehad met verlies, afscheid en rouw. Ze hebben ook zelf ervaren hoe verlies een plaats kan krijgen in het leven en zelfs tot persoonlijke groei kan leiden. Vrijwilligers komen binnen de regio BHV ook aan huis voor persoonlijke begeleidingen indien nodig.

Contact: www.kublerrossvlaanderen.be
info@kublerrossvlaanderen.be
03/218 47 40 (op maandag- en woensdagvoormiddag van 10u tot 12u)

3 Rouwzorg volgens doelgroep, niet regiogebonden

Missing you

Missing You is een vrijwilligersorganisatie die zich inzet voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen (tot 30 jaar) die iemand belangrijk verloren zijn.

De groep is er voor jongeren en jongvolwassenen vanaf 16 jaar. Aansluiten kan op elk moment en de bijeenkomsten zijn gratis. Ze gaat maandelijks door in Leuven in een lokaal van het CAW Oost-Brabant, van 19u30 tot 22u00.

Daarnaast zijn er ook ontmoetingsdagen.

Contact: via de website www.missingyou.be

Werkgroep “Met lege handen”

Werkgroep voor ouders die hun baby verloren voor, tijdens of kort na de geboorte. Zij organiseren praatgroepen in het Leuvense, alsook wandelingen en lezingen. Er is ook een online forum. Lid worden is vereist tegen 25€.

Contact: info@metlegehanden.be

www.metlegehanden.be

VZW “Houvast”

Vereniging die informatie, dienstverlening, communicatie en ontspanning wil aanbieden aan ouders die alleen komen te staan, door echtscheiding of overlijden van hun partner. Op de website is ook een forum waar mensen met elkaar kunnen praten.

Meer informatie op www.houvast.be

VZW Vonkel

De VZW VONKEL, een luisterend huis, heeft als doel de bevordering van de integratie van het sterven, het doodgaan en het rouwen in het levensplan van elke persoon en zijn naast- en nabestaanden. Met het oog hierop kan de vereniging alle mogelijke activiteiten ontplooiën, waaronder het organiseren van bijeenkomsten, geven van cursussen, het kopen en verkopen van alle materiaal, het geven van adviezen en begeleiding, stervensbegeleiding, het ontvangen van giften en schenkingen, dit alles in het raam van de doelstelling van de vereniging.

Er is ook een ontmoetingsgroep voor nabestaanden en metgezellen in het euthanasieproces.

Contact: Zwijnaardsesteenweg 26A, 9000 Gent

09/330 40 51

welkom@vonkeleenluisterendhuis.be

www.vonkeleenluisterendhuis.be

Rouwzorg Vlaanderen VZW

“Rouwzorg Vlaanderen vzw” is een vrijwilligersorganisatie rond ‘zorg om mensen in rouw’ en wordt gerund door een ploeg ervaren en geschoolde mannen en vrouwen. Momenteel zijn er dertien vaste rouwbegeleiders. Het werkterrein ligt in en rond Antwerpen.

Er is mogelijkheid om aan te sluiten bij een ontmoetingsgroep voor nabestaanden en eventueel ook een rouwbezoek te krijgen mits aansluiting bij een groep.

Contact: www.rouwzorgvlaanderen.be

Inschrijven voor een lotgenotengroep in het Antwerpse kan via info@rouwzorgvlaanderen.be of 03/287 35 83

VZW De Verbinding

Organiseert ontmoetingsdagen voor kinderen, jongeren en volwassenen waar op een creatieve manier gewerkt wordt rond verlies. Alles wat helend werkt wordt aangewend: woorden, film, muziek, schilderen, kleien, herinneringsdozen maken enz.

Contact: Claire vanden abbeele

Sint-Gillislaan 108

9200 Dendermonde

0477/753893

clvda@clairevandenabeele.be

www.clairevandenabeele.be

Rouwzorg op school

Bij het Forum Palliatieve Zorg kan materiaal uitgeleend worden dat kan gebruikt worden in de rouwzorg voor kinderen. Boeken, de rouwkoffers 'Een wereld vol troost' en 'Een doosje vol troost' zijn beschikbaar mits het betalen van een waarborg. Meer informatie via 02/456 82 09.

Vanuit katholieke invalshoek werd aan de KULeuven een project rond rouwen op school uitgewerkt. Het gaat om een draaiboek bij het overlijden van een leerling, leerkracht of iemand uit de omgeving. Informatie over het project is te vinden via www.kuleuven.be/thomas/page/rouwen-op-school/

4 Online rouwzorg

www.ikrouwomjou.com: website gericht op rouw

www.beforeyougo.be: website gericht op rouw

www.metlegehanden.be: voor ouders die hun baby verloren voor, tijdens of kort na de geboorte.

www.missingyou.be: verlies voor jongeren.

www.troostvoortranen.nl: interactieve site voor jongeren uit verschillende culturen

www.kindenrouw.nl: voorlichting aan ouders en kinderen bij overlijden

5 Literatuur over rouw

Onderstaande literatuurlijst is slechts een selectie van vakliteratuur voor professionelen en literatuur voor nabestaanden. Bijna al deze werken zijn ook beschikbaar om te ontlenen in de bibliotheek van het Forum Palliatieve Zorg. U mag steeds suggesties doen om deze lijst aan te vullen.

Vakliteratuur

Adriaensen. *Als ouderen rouwen. Oudere mensen helpen bij verlies*. Lannoo, 2005

Boelen, Huiskes & Kienhorst. *Rouw en rouwbegeleiding*. NIZW, 1999.

Keirse. *Helpen bij verlies en verdriet. Een gids voor het gezin en de hulpverlener*. Lannoo, 1997.

Stroebe, Stroebe & Hansson. *Handbook of Bereavement: Theory, Research and Intervention*. Cambridge University Press, 1993.

van den Bout & van der Veen. *Helpen bij rouw*. Elsevier, 1997.

Van Gils. *Verlies en rouw*. H. Nelissen, 1998.

Literatuur voor nabestaanden

Keirse. *Vingerafdruk van verdriet*. Lannoo, 1999.

Maes & Jansen. *Ze zeggen dat het overgaat. Leven met rouw en verdriet*. Witsand, 2010.

Literatuur over of voor kinderen en jongeren

Keirse. *Kinderen helpen bij verlies; een boek voor al wie van kinderen houdt*. Lannoo, 2002.

Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen. *Niet te jong voor verlies. Kinderen en jongeren betrekken bij palliatieve zorg*. Brochure.

Bruna. *Lieve oma pluis*. Mercis Publishing, 1996 (0 tot 4 jaar).

Fiddelaers-Jaspers. *Kun je de dood ook groeten?* Kampen: Kok, 2003 (+ 12 jaar).

Fiddelaers-Jaspers. *Als jij er niet meer bent*. Ten Have, 2005 (4-12 jaar).

Storms. *Dood zijn, hoe lang duurt dat?* Clavis, 2006 (+ 8 jaar).

Vanden Abbeele. *Meer dan verdriet. Een boek voor jonge mensen die rouwen*. Lannoo, 2004, 156 p.

Vanden Heede. *Een bed bij het raam*. Lannoo, 2007 (7-9 jaar).

Van Istendael. *Toen David zijn stem verloor (strip)*. De Bezig Bij, 2012 (+ 12 jaar).

Varley. *Derk Das blijft altijd bij ons*. Lemniscaat, 1995 (5+ jaar).